Stenogrammid

XIII Riigikogu, VI Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 09.10.2017, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine
1. 15:12 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:00 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu! (Saalis on suur sumin.) Austatud Riigikogu! Väga austatud Riigikogu! Alustame täiskogu VI istungjärgu 4. töönädala esmaspäevast istungit. Eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Artur Talvik, palun!

15:00 Artur Talvik
Hea esimees! Head kolleegid! Väga tihti kuuleme sellest puldist, kuidas rahvasaadikud ja ministrid räägivad euroopalikest väärtustest, rahvaste enesemääramisõigusest, inimõigustest ja kõigest muust ilusast ning sellest, kuidas need on põhiväärtused, millel Euroopa üldse püsib. Olin nädalavahetusel Kataloonias ja kui ma lugesin seal Eesti Välisministeeriumi seisukohta Kataloonia sündmuste kohta, siis ma pidin ausalt öeldes häbi pärast maa alla vajuma. Selle teate taga oli sotsiaaldemokraadist välisminister, kes oma valimisreklaamides räägib, et sotsiaaldemokraadid on üldse kõige Euroopa-meelsem erakond Eestis. Ma ei saa aru, milles see Euroopa-meelsus seisneb, kui rahva enesemääramise soovi väljendav rahvas saab nuutidega peksa, aga meie sotsiaaldemokraadist välisminister on lihtsalt vait ega võta selle kohta sõna. Me oleme teinud arupärimise, et saada teada, kas ka Eesti omariikluse alus, rahvaste enesemääramisõigus, üldse veel Eestis kehtib või ei ja kuidas peaks ikkagi suhtuma sellesse, kui politsei demokraatlikult oma arvamust avaldavat rahvast brutaalselt peksab. Selle arupärimise esitame välisministrile. Sellele on peale kaheksa Vabaerakonna fraktsiooni liikme alla kirjutanud ka Tiina Kangro ja Igor Gräzin. Aitäh!

15:02 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu, ma saan aru, et te olete elevil, aga ikkagi palun, et kuulame neid, kes annavad eelnõusid üle. Järgmisena teeb seda Hanno Pevkur. Palun!

15:03 Hanno Pevkur
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Mõnda aega tagasi me arutlesime selle üle, milline peaks olema volikogu valimiste kord ja kas volikokku kandideerimise õigus peaks olema ka inimesel, kes on kuriteos süüdi mõistetud. Kehtiv seadus näeb ette, et volikokku ei saa kandideerida inimene, kes on vangi mõistetud ja on vanglakaristust kandmas. Küll ei takista mitte mingi vägi uuesti kandideerimast inimest, kes on rahva raha varastanud, altkäemaksu võtnud või muul moel ametiseisundit kuritarvitanud. Minu hinnangul ei ole selline olukord kuidagi põhjendatud ega mõistlik, mistõttu annab Reformierakonna fraktsioon üle seaduseelnõu kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse, Riigikogu valimise seaduse ja ka Euroopa Parlamendi valimise seaduse muutmiseks. Eelnõus öeldakse, et kui inimene on pannud toime ametialase kuriteo ja tema karistus ei ole kustunud, siis ei peaks ainult vangla olema kandideerimise takistus, vaid ka see, kui inimene on altkäemaksu võtnud, peaks olema piisav argument, selleks et ta ei saaks hakata otsustama avaliku raha saatuse üle. Sellest tulenevalt on meil ettepanek muuta kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadust ja teisi seadusi, et keelata ametialase kuriteo toime pannud inimestel kandideerimine. Aitäh!

15:05 Esimees Eiki Nestor
Andres Ammas, palun!

15:05 Andres Ammas
Lugupeetav istungi juhataja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Mul on kaheksa Vabaerakonna fraktsiooni liikme nimel au anda üle arupärimine justiitsminister Urmas Reinsalule. Selle teema on valimisringkondade suurus ja mandaatide arv. Kellelegi siin saalis ei ole uudiseks, et meil toimub Eesti-sisene rahvaränne ning järjest suurem osa elanikkonnast koondub Tallinnasse ja Harjumaale. Peale selle on haldusreformi tulemusel muutumas mitme maakonna suurus. Kui juba praegu on selline olukord, kus mandaatide arv eri ringkondades on vägagi erinev – meie meelest on see liiga erinev, näiteks Lääne-Virumaal on 5 ning Harju- ja Raplamaal 14 mandaati –, siis järgmiste Riigikogu valimiste ajaks, need valimised ei ole enam ju teab mis kaugel, võib see erinevus veelgi paisuda. Siiani on olnud kirjutamata ideaal ja kokkulepe, et valimisringkonnad võiksid olla siiski enam-vähem ühesuurused. See ei ole liiga väike küsimus, sest mandaatide arvust piirkondades sõltub Riigikogu valimiste tulemuse vastavus põhiseadusele, piirkondlik esindatus parlamendis üleüldse ja – ehk veel kõige tähtsamana – valimissüsteemi usaldusväärsus valijate silmis. Sellest tulenevalt oleme sõnastanud Justiitsministeeriumile justiitsministri isikus neli küsimust. Aitäh!

15:07 Esimees Eiki Nestor
Nii. Martin Helme, kas sul on protseduuriline küsimus?

15:07 Martin Helme
Jaa, ma eeldasin, et me läheme nüüd päevakorra juurde. Panin ennast juba kirja.

15:07 Esimees Eiki Nestor
Ei, oota, kannata natuke.

15:07 Martin Helme
Päevakorra kohta soovin sõna, jah.

15:07 Esimees Eiki Nestor
Kannata natuke. Olen vastu võtnud kolm eelnõu ... Ma ei ole vastu võtnud kolme eelnõu, sellepärast et Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson ei ole saanud eelnõusid veel üle anda. Palun!

15:07 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson
Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu. Esiteks, ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo. Teiseks, maaparandusseaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust maaeluminister Tarmo Tamm. Aitäh!

15:08 Esimees Eiki Nestor
Aitäh! Vaat, nüüd olen ma vastu võtnud kolm seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Me käitume nendega kodu- ja töökorra seaduse kohaselt.
Mul on ka üks teade. Täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis Riigikogu naisteühenduse asutamiskoosolek. Selle kokkukutsuja on Liisa Oviir, nii et palun soovijatel Liisa Oviiri juurde koguneda. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Hetkel viibib täiskogul 76 Riigikogu liiget ja puudub 25.
Päevakorra kinnitamine. Palun, Martin Helme!

15:09 Martin Helme

Aitäh! Vaatan neljapäevast päevakorda ja näen, et seal on kaks päevakorrapunkti. Esimene on olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu. Meile saadetud paberite järgi on iga ettekandja kohta planeeritud umbes 50 minutit, st et kooseluseaduse tühistamise seaduse eelnõu arutelu jaoks jääb pool tundi. On ilmselge, et me ei jõua selle eelnõu hääletuseni, millest on väga kahju. Kas oleks võimalik need punktid päevakorras omavahel ära vahetada?

15:10 Esimees Eiki Nestor
Ettepanek on ...? Sinu ettepanek on ...? (Martin Helme saalist: "Tõsta neljapäevane päevakorrapunkt nr 2 esimeseks punktiks.") Martin Helme ettepanek on, et neljapäevane päevakorrapunkt nr 2 oleks nr 1 ja nr 1 oleks nr 2. Kersti Sarapuu, palun!

15:10 Kersti Sarapuu
Lugupeetud juhataja! Keskfraktsioon peab väga oluliseks Ida-Virumaa küsimuste arutelu. Meie andsime oma ettepanekud ka Riigikogu juhatusele varem üle ning me ei ole päevakorrapunktide vahetamisega nõus.

15:10 Esimees Eiki Nestor
Jürgen Ligi, palun!

15:10 Jürgen Ligi
Aitäh, härra esimees! Ma arvan, et kompromissi korras võiks selle teise päevakorrapunkti siis asendada mõne muu punktiga. (Naer saalis.)

15:10 Esimees Eiki Nestor
Kas on veel protseduurilisi küsimusi? Austatud Riigikogu, panen hääletusele täiskogu ... Helir-Valdor Seeder, palun!

15:11 Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Me tahtsime öelda, et Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ei ole Jürgen Ligi ettepanekuga nõus.

15:11 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu! Seoses tehtud ettepanekutega ja nende kohta antud vastulausetega panen Riigikogu täiskogu VI istungjärgu neljanda töönädala päevakorra hääletusele sellisel kujul, nagu ta on teie laudadel. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Päevakorra kinnitamise poolt oli 68 Riigikogu liiget ja vastu 7, erapooletuks ei jäänud keegi. Nädala päevakord on kinnitatud.

---

1. 15:12 Vaba mikrofon

15:12 Esimees Eiki Nestor
Pärast haamrilööki algab vaba mikrofon. Oudekki Loone, palun!

15:12 Oudekki Loone
Head kolleegid! Suveräänsus kuulub rahvale. See ei ole niisama sõnakõlks, see on midagi väga olulist. See tähendab seda, et riik on rahva oma ja mitte kuninga oma ning meie peaksime kõigis kriisides olema solidaarsed rahvaga.
Kataloonia rahvas on väga kaua võidelnud oma õiguse eest nimetada ennast rahvaks ja omada autonoomiat. 2006. aastal tõepoolest täiendati Hispaanias Kataloonia autonoomia statuuti, kus katalaane ka rahvaks nimetati. Kataloonia rahvale anti seal laiemad õigused oma finantside üle otsustamisel. Paraku tunnistas Hispaania põhiseaduskohus 2010. aastal kataloonlaste rahvaks nimetamise mittepõhiseaduspäraseks ja tühistas selle osa statuudist. Hispaania keskvalitsus ei

alustanud dialoogi selle üle, kuidas võiks seadusi muuta. Kuigi, iroonilisel kombel, aastal 2005, kui ei olnud veel selge, mis soost on kuninga järgmine laps, alustati kohe dialoogi ja leiti väga kiiresti konsensus, et konstitutsiooni võiks muuta küll ning esmasündinud laps, olgu ta tüdruk või poiss, võiks krooni pärida. Selline seadusandlus, selline poliitiline kultuur ei tunnista seda, et suveräänsus kuulub rahvale.
Palun lisaaega!

15:14 Esimees Eiki Nestor
Kuidas?

15:14 Oudekki Loone
Palun lisaaega!

15:14 Esimees Eiki Nestor
Austatud rahvasaadik Oudekki Loone, kui sa oleksid kodukorda lugenud, siis sa teaksid, et vabas mikrofonis lisaaega ei anta. Katsu viie minutiga hakkama saada.

15:14 Oudekki Loone
See näitab, et Euroopa Liidus on riik, mis ei tunnista rahvaste õigusi. Veel enam, kui Kataloonia rahval ei ole jäänud üle muud kui lihtsalt oma arvamust avaldada, lastes paberitükikesi kasti, mida Hispaania keskvalitsus ei pea isegi referendumiks, ja ka selle peale võetakse kasutusele jõumeetodid ning me näeme, kuidas vanade inimeste nägu jookseb verd, siis võiks küsida, et mis õigused sellel rahvakillul on. Me peaksime küsima, mis toimub Euroopa Liidus, kas ta on täitnud oma rolli rahu tagajana või ta on, vastupidi, muutunud probleemiks, saamata hakkama isegi vägivalla hukkamõistuga, ignoreerides fakti, et on olemas rahvas, kes tahaks ise väljendada oma soove tuleviku asjus (ükskõik, milline see tulevik on, see ei ole meie otsustada, see peaks olema katalaanide otsustada). Mitte keegi ei ütle mitte midagi. Austatud kolleegid! Ma ei pea seda mõistlikuks, ma ei pea seda normaalseks. Ma ei pea normaalseks, et meil ei ole isegi mitte diskussiooni selle üle, millistel alustel võib luua uusi riike, selle üle, kuidas tagada rahumeelne arutelu konstitutsioonide muutmise üle. Kas see, kui me keegi täna vägivalda hukka ei mõista, tähendab, et me ei tee seda sellepärast, et me tahaksime ka ise vägivalda kasutada, et me tahaksime ka ise olukorras, kus inimesed väljendavad meile mittemeeldivaid mõtteid, saata neile politsei peale? Kas see on see Euroopa Liit, kus me tahame elada? Kas niisugune võim on see, millega me oleme solidaarsed? Kõigil Euroopa riikidel on autoritaarset minevikku. Kas see, mida me nägime eelmisel pühapäeval, ei ole selle autoritaarsuse taasteke? Nii nagu me nägime Genovas aastal 2001, nii me näeme ka Barcelonas aastal 2017 olukorda, kus inimeste soov oma arvamust väljendada surutakse jõuga maha. See on see Euroopa, millele tuleb pidurit tõmmata. Me peaksime olema vaba Euroopa, me peaksime olema rahvaste Euroopa. Mõtelgem selle üle. Ärme unustame, et me saame olla solidaarsed ainult inimestega, ainult rahvaga. Ma mõistan sügavalt hukka selle vägivalla, mis toimus Barcelona ja teiste linnade tänavatel, ja mul on selle pärast väga piinlik. Aitäh!

15:17 Esimees Eiki Nestor
Artur Talvik, palun!

15:17 Artur Talvik
Head kolleegid! Ma tahaks jätkata seda Kataloonia teemat, millest ma rääkisin ka arupärimist üle andes. Nimelt olin ma rahvusvahelise parlamentaarse delegatsiooniga Kataloonia referendumit vaatlemas. Meie töögruppi, kui nii võib öelda, kuulus 33 rahvasaadikut eri riikidest. Töögruppi juhtis Sloveenia endine mitmekordne välisminister Dimitrij Rupel. Ma tahan teile rääkida nendest emotsioonidest, mida ma seal kogesin.
Veel laupäeval käisin koos paari delegatsiooniliikmega koolides, kus toimusid referendumid. Barcelonas ja üldse Kataloonias kasutatakse valimiskohtadena ennekõike koole. Peale seda, kui inimesed olid teada saanud, et 35 000 paramilitaarset politseinikku on toodud Kataloonia territooriumile, moodustasid nad nendes koolides n-ö kaitsemehhanisme. Mitme ööpäeva jooksul toimusid seal väiksed öölaulupeod, kui nii võib öelda. Lapsed ja lastevanemad olid kogunenud nendesse koolidesse, et politsei ei saaks neid,

jumala pärast, okupeerida. Seal lauldi ja tantsiti, korraldati kinoõhtuid, spordivõistlusi ja kõike sellist. See oli tohutult emotsionaalne pilt, mida ma seal nägin.
1. oktoobri hommikul ilmus esimene videoklipp, kus oli näha, et politsei brutaalselt peksis rahumeelseid inimesi, kes tahtsid väljendada oma soovi rakendada enesemääramisõigust, demokraatlikku õigust. Esimene video, mida ma nägin, oli tehtud just ühes sellises koolis, kus ma olin eelmisel õhtul käinud. Ma nägin selle pildi peal nende inimeste veriseid nägusid, kellega ma olin eelmisel päeval rahumeelselt ja sõbralikult väga tolerantses ja pluralistlikus õhkkonnas rääkinud. See oli üks hullemate emotsioonidega päevi üldse minu elus, kuigi ma olen olnud ka sõjareporter ja kõike muudki elus näinud. Muuseas, ütlen vahepalaks, et ka üks meie parlamentaarse delegatsiooni liige sai seal kummikuuliga pihta, nii et mitte ainult kohalikud inimesed, vaid ka rahvusvahelised vaatlejad said vägivalla osaliseks.
Selle päeva lõpuks olin ma emotsionaalselt muserdatud. Ma jälgisin parajasti häälte lugemist ühes jaoskonnas, kui netti pandi välja Eesti Välisministeeriumi seisukoht. Nii hullult häbi pole mul mitte kunagi elus olnud. Ma tahtsin maa alla vajuda, ma lõin silmad maha ja lootsin väga, et keegi, jumala pärast, meie Välisministeeriumi avaldust ega ka teisi avaldusi, mis Eestist tulid, katalaanidele ei tõlgiks. Seda emotsionaalset seisundit on raske kirjeldada.
Järgmiste päevade jooksul olen ma ikkagi väga palju mõelnud selle üle, mis on need euroopalikud väärtused. Tuletame siis meelde. Euroopalikud väärtused on n-ö kolm sammast: vaba turg, õigusriik ja inimõigused. Aga see, mis toimus pühapäeval, oli demokraatliku riigivõimu vägivald demokraatlikult oma arvamust avaldada ja oma enesemääramisõigust kaitsta soovinud inimeste vastu. See on üks jõhkramaid asju, mis üldse võib mõnes Euroopa n-ö õigusriigis toimuda. Ma tõesti tahaksin, et Eestis läheks lahti debatt ka selle üle, mis asi on rahvaste enesemääramisõigus, seesama õigus, millel püsib Eesti omariiklus. Ma tahan veel kord toonitada, et meie valitsuse seisukohad on häbiväärsed. Ma tõesti ei tahaks, et selline asi korduks. Aitäh!

15:22 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin, palun!

15:22 Mihhail Stalnuhhin
Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Ma ükskord andsin tundi ühes kõrgkoolis, see oli küll politoloogiatund, aga ma tõin üliõpilastele mitmeid näiteid. Seal tuli jutuks "Malleus Maleficarum", kõik need nõiajahid, inkvisitsioon jne. Tunni alguses ma rääkisin, et tavaliselt, kui kedagi nõiaks peeti, tuli kindlasti tõendada, et see naine lendas – 95% nõidadest olid ju naised –, ja mitte keegi ei kahelnud selles, et ta lendas. See füüsilise keha ühest kohast teise toimetamine niiviisi lennu abil oligi kuriteokoosseis. Sellesama loengu lõpus tõin ma neile näiteid, et näiteks Assisi Franciscuse ja mitme teise pühaku kohta, kelle hulgas oli väga kuulsaid isikuid, näiteks Ignatius Loyola, on kümned inimesed mälestustes väitnud, et kui nad palvetasid, siis nad tõusid õhku. Noh, levitatsioon, eks ju. Ma ootasin, et keegi küsib selle tunni aja jooksul, miks ühel juhul, kui inimene lendab, saadetakse ta tuleriidale, aga teisel juhul, kui ta teeb täpselt sedasama, peetakse teda pühakuks. Kuriteokoosseis on üks ja sama. Aga, kurat, mitte keegi seda ei küsinud, mitte keegi ei küsinud, kuigi loogika puudus!
Ma arvan, et loogika puudub ka selles saalis. Te alustate Kataloonlast. Ma tunnen kaasa Kataloonia rahvale. Aga ma tuletan meelde, et kolm aastat tagasi toimus Ukrainas midagi tuhandeid kordi jubedamat. Siis me rõõmustasime. Ukraina on demokraatlik riik, kes tahab liituda Euroopaga. Me valetasime Ukrainale. (Kui ma ütlen "meie", siis ma pean silmas Euroopa Liitu.) Ukraina inimesed seisid selle eest, et liituda Euroopaga, et piirid läheksid lahti, nad saaksid vabalt töötada üle Euroopa, pensionid tõuseksid ... Me lubasime Ukraina poliitikutel neile valetada. Me olime vait, kõik need olid vait, kes sellega tegelesid. Tulemuseks oli see, et selline pätt nagu Porošenko sai presidendiks. Me võtame teda siinsamas riigis vastu, kuigi see on seesama inimene, kes 1. septembril 2014 ütles: "Meie lapsed lähevad täna kooli, aga nende lapsed las istuvad keldrites, mürskude all." Inimesele, kes on lubanud endale sellise asja ütlemist, ei ulataks ma kätt. Aga noh, normaalne demokraatlik poliitik, kõik on korras. Ukraina on muutunud selliseks riigiks, kus ainukese riigina maailmas on viimase 25 aasta jooksul olnud negatiivne kasv, –0,3%. Arvestades, et enamiku riikide kasv on olnud 100%, 200% või 300%, on see midagi uskumatut. See on riik, kus kolme viimase aastaga on keskmine pension kukkunud 82 dollarilt tasemele alla 40 dollari. See on riik, kus keskmine palk, mis oli kunagi ... Ma ei teagi, mis ta oli, aga praegu on ta 112 dollarit. Kes kujutab endale ette, kuidas on elada sellise rahaga keset Euroopat? See on riik, kus tööstus ei toimi. Ja see kõik on meie tegevuse tulemus. Me pole seda aga läbi arutanud. Me

teame ainult ühte põhjust: keegi agressor läks neile kallale. Meile ütleb NATO kindral, et ei ole pealetungi, meile ütleb Ukraina kindral, et mitte midagi ei ole tuvastatud, ükski luuresputnik ei tõenda seda. Meie elame aga ikka selles veendumuses.
Me pole teiega tõsiselt arutanud Lõuna-Osseetia küsimust. Mulle tundub, et selle saali enamus arvab seniajani, et Venemaa läks Gruusiale kallale, kuigi Sarkozy komitee tõendas ära, et Gruusia oli see, kes ründas Osseetiat. Enne kui me hakkame Katalooniast rääkima, räägime Jugoslaaviast. Alustame sellest ja siis ma olen nõus ka Katalooniast rääkima. Aitäh!

15:27 Esimees Eiki Nestor
Olga Ivanova, palun!

15:28 Olga Ivanova
Austatud kolleegid! Mul on väga lühike etteaste. Ma jätkan seda teemat, et ei tohiks olla niimoodi, et kehtivad topeltstandardid. Ma kujutan ette, et kui sellised kaadrid oleksid tulnud Tšetšeeniast, milline oleks siis olnud Euroopa Liidu, Eesti, Läti, Leedu ja kõigi Euroopa riikide reaktsioon. Kõik me oleme demokraatlikud inimesed, poliitikud, kes väärtustavad demokraatiat. Kui me näeme, et politsei rahumeelsete inimestega niimoodi käitub, siis me peaksime seda vähemalt taunima. Ma arvan, et seda ootas Eestilt ka Hispaania rahvas, Kataloonia rahvas. Artur ütles väga õigesti, et oli natukene piinlik lugeda Välisministeeriumi pressiteadet, kus lihtsalt toetati Hispaania suveräänsust ja riigi terviklikkust. Mõtleme selle peale, mis oleks juhtunud aastal 1993, kui Eesti valitsus oleks otsustanud saata Ida-Virumaale Narvasse politsei. Millega see oleks lõppenud? Õnneks see nii ei läinud ja nüüd on Eesti see riik, mille me oleme koos üles ehitanud. Nii et ma kutsun üles mõtlema selle peale, et ei välispoliitikas ega sisepoliitikas ei tohiks kehtida topeltstandardid. Aitäh!

15:29 Esimees Eiki Nestor
Kas ka Peeter Ernits soovib vabas mikrofonis rääkida? Palun siis siia!

15:30 Peeter Ernits
Hea juhataja! Head kolleegid! Tõepoolest, Katalooniast peab praegu rääkima. Aga ma olen nõus kolleeg Stalnuhhiniga, et oleks pidanud ja peaks ka Ukrainast rääkima. Selliseid teemasid on veel palju-palju. Jah, on olemas rahvaste enesemääramisõigus, mille tulemusena on olemas ka Eesti riik. Aafrikas on aastakümneid hiljem tekkinud sellesama rahvaste enesemääramisõiguse alusel hulk riike, kus elavad mustanahalised inimesed. Me arutleme siin põhiliselt Euroopa üle, et milline Euroopa Liit hakkab olema, kas föderatiivne või unitaarne. Aga tegelikult maailm keeb. Maailmas on palju rahvaid. On olemas Esindamata Rahvaste Organisatsioon, mida juhtis kadunud Linnart Mäll. Ma olen paljude nende rahvaste juhtidega kohtunud, ka Tallinnas, muuseas. Nendel Kataloonia vägivalla päevadel ei olnud ma Barcelonas nagu kolleeg Artur, aga ma jälgisin seda kõike Eestis ja mul oli ka piinlik.
Tegelikult pudrupada keeb ja nendel teemadel tuleb tõenäoliselt veel ja veel rääkida. Täna on kõne all Kataloonia. Tegelikult on siin kaks tõde. Üks asi on riikide suveräänne õigus territoriaalsele terviklikkusele. Keegi ei taha, et Aafrikas Nigeerias või mõnes teises riigis, kus on palju rahvaid, hakkaks mõni rahvas tahtma iseseisvust, rääkimata Euroopast. Ka Euroopas on peale katalaanide veel teisigi selliseid rahvaid, te teate isegi, kes need on. Mina ei ole rahvusvahelise õiguse spetsialist, aga ma jälgin neid arutlusi ja olen aru saanud, et rahvusvahelises õiguses on prioriteet riikide territoriaalne terviklikkus, rahvaste enesemääramisõigus on nagu väiksem vend selle suure venna kõrval. Kui nüüd need väikesed vennad hakkavad pead tõstma, siis loomulikult on suured vennad ehk riigid oma territoriaalse terviklikkuse pärast mures ja saadavad kummikuulid või politsei peale. Muuseas, ka rahvusvahelise õiguse spetsialistid on öelnud, et veri annabki iseseisvumisele reaalselt legitiimsuse. Barcelonas natukene verd ikka vist voolas. Võib-olla see ongi hädavajalik, kuigi ma arvan, et see ei peaks olema eeltingimus, selleks et enesemääramisõigust realiseerida.
Ma kordan uuesti seda, mida siin mitmed kolleegid on öelnud. Ka mul on piinlik. Ma olen mõelnud ja mõtlen katalaanidele ning arvan, et igal rahval on õigus enesemääramisele. Vägivalda ei saa õigustada. Eesti Välisministeerium ei olnud seda teadet avaldades, ütleme, kõige paremas vormis, kui väga diplomaatiliselt öelda. Aga see pudrupada keeb ja tegelikult on maailm kiiresti muutumas. Me peame olema selleks valmis. Loomulikult peaksime ka siin saalis rohkem arutama – ma tulen tagasi kolleeg Stalnuhhini jutu juurde – Ukraina teemat. On olemas ka Kurdistan, muuseas, kus on ka vägivalda ja

sealne rahvas on palju suurem, 30 miljonit. Suurus isegi ei loe, sa võid olla meist 30 või 25 korda suurem, aga ikkagi ei ole sul iseseisvust, kuigi sul see soov on. Sellega ma lõpetan. Nii et hoian pöialt katalaanidele. Aga samas ei tahaks öelda, nagu peaks hakkama Euroopas ebastabiilsust külvama. Sellistel puhkudel, nagu oli Barcelonas, verd igal juhul küll ei tohiks voolata ja kummikuule ei tohiks kasutada. Aitäh!

15:35 Esimees Eiki Nestor
Heimar Lenk, palun!

15:35 Heimar Lenk
Aitäh sõnaõiguse eest! Ma tahan juhtida, head kolleegid, tähelepanu ühele asjale. Me alustasime Katalooniast ja oleme jõudnud Eesti riigi juurde, selle juurde, kuidas me ise elame ja käitume. Mina julgen öelda siit puldist, Eesti kõige kõrgemast kõnepuldist, et Eesti on veerand sajandiga muutunud hambutuks. Meie välispoliitikat ei ole olemas, meie sisepoliitika on nõrk ja mage. Vaadake, kuidas elab meie rahvas, kuidas teda informeeritakse. Ainult üks roosamanna. "Aktuaalses kaameras" loetakse õhtul ette valitud uudised, kus ei ole mitte mingisugust kahesugust arvamust. Me koolitame niimoodi oma rahvast. Meil ei ole ajakirjanduses tekkinud mingit diskussiooni ei katalaanide ega millegi muu üle. Tuletagem meelde, head kolleegid, kellest enamik on siin – vabandage, nooremad – ka ikka juba palju aastaid maailma näinud, kuidas me siinsamas saalis võitlesime Eesti iseseisvuse eest. Ma olin noor ajakirjanik ja seisin seal kaameratega, me ootasime igat sõna, mida siin öeldi, me ainult unistasime ja palusime maailma käest, et toetage meid. Arnold Rüütel sõitis juhusliku rendiautoga Moskvas mööda saatkondi ja palus, et toetage meid. Ja nüüd, kui me oleme saanud kõhu juba natuke täis süüa, oleme oma saatusekaaslased unustanud. Me oleme kalgistunud, me oleme muutunud igavaks. Mulle tundub, et Eesti areng on peatunud, midagi pole teha.
Kutsun üles sedasama Riigikogu saali siin, et võib-olla hakkaks natuke rohkem mõtlema. Ma imestan praegu president Kaljulaidi kohta ilmuvaid artikleid, kus räägitakse sellest, kui tubli president meil on. Kallis rahvas, me ei suutnud isegi presidenti valida! Mis tubli president ta on, ma ei ole midagi tarka tema suust praegu kuulnud, aga me kiidame teda taevani. Meil on olnud mõned tublid presidendid, tõepoolest. Siin juba meenutati seda, kuidas me valisime maha Arnold Rüütli, kuidas me ta vägivaldselt maha valisime. Kõik need asjad tulevad meile uuesti kätte. Ma ei taha sobrada minevikus, aga vaadake peeglisse, kallid Eesti poliitikud! Me oleme tõmbunud küüru nagu tüüpiline Eesti talumees, kes kartis saada peksa soolvees leotatud pajuvitstega või mis vitsadega teda pekstigi. Me oleme muutunud samasuguseks. Meil ei ole enam uhkust, mis meil oli 1991. aastal, meil ei ole enam väärikust ja meil ei ole enam ka ausust. Väga hästi on selle kohta viimasel ajal öeldud, et Eestit juhivad kolm sõna: vale, vale ja vale. See oli Einar Laigna tsitaat. Aitäh!

15:38 Esimees Eiki Nestor
Rohkem kõnesoove ei ole. Kohtume homme!

Istungi lõpp kell 15.38.